

Zpustošená Evropa a význam díla Rudolfa Steinera

„Dopřejte způsobu výuky, jakým se vyučuje na našich vysokých školách, ještě tři desetiletí. Dopřejte ještě třicet let způsobu myšlení o sociálních věcech, jakým o nich dnes smýšlíme a za těchto třicet let se dočkáte zpustošené Evropy.“

Rudolf Steiner, 194, 14.12.1919

Předpověď podle Steinerovy přednášky se naplnila dokonce již po dvaceti letech, v roce 1939 vypukla druhá světová válka, začalo pustošení Evropy a po šesti letech se stalo strašnou skutečností, přesně jak předpověděl Steiner. Evropa byla zpustošená. Co bylo příčinou? Způsob, jakým se vyučovalo na vysokých školách. Co se vyučovalo a co se dodnes stále vyučuje? Materialismus. A jak bude v jeho důsledku vypadat naše budoucnost?

V této knize mi jde především o to, abych ukázal velký význam osoby Rudolfa Steinera a jeho díla pro každého čtenáře osobně, ale i o přínos pro nás pro všechny, pro celé lidstvo. Proto tento citát z roku 1919, na němž si můžeme ukázat, jak konkrétně vnímal Rudolf Steiner nebezpečí, které hrozilo Evropě i zbytku světa.

Zpustošení Evropy na konci války se stalo

smutnou realitou. Proroctví Rudolfa Steinera se — v tomto případě bohužel — naplnila. V oné přednášce z roku 1919 pojmenoval i konkrétní příčiny zničení: akademický a sociální způsob myšlení. Odkaz na duchovní příčiny lidských i společenských problémů procházejí jako červená nit celým Steinerovým dílem. Musíme změnit způsob našeho myšlení, musíme uvažovat v širších souvislostech. Vědecký, ryze přírodovědný způsob myšlení musíme rozšířit o duchovní rozměr. A musíme překonat dogma, zakotvené v novodobém, vědeckém způsobu myšlení, pocházející od velkého filozofa Emmanuela Kanta. Zjednodušeně jej můžeme shrnout do jediné věty: „*Naše schopnost poznání je omezena. Máme k dispozici pouze své smysly a jenom je proto můžeme využívat k nabývání poznatků.*“

Tato představa, duchovní postoj, tato víra, názor — nic víc to skutečně není — se stala dogmatem! Sama tím odporuje celému vědeckému způsobu myšlení,

protože *a priori* vylučuje veškeré ostatní možnosti, včetně „duchovního vidění“, jak krásně říkají filozofové, „již předem“. Ale právě duchovní vidění tvoří základ pravé DUCHOVNÍ VĚDY, vědy, jíž vytvořil Rudolf Steiner. Lidstvo ví již celá tisíciletí, že existují vnitřní (tzn. duševní a duchovní) smysly, jimiž můžeme vnímat duchovní svět. A je pravda, že nechceme-li, aby lidstvo neustále upadalo do hlubších a nových katastrof, musíme překonat vědecké dogma, pocházející z Kantova učení.

Změnilo se na Zemi něco zásadního od roku 1919, od roku Steinerovy přednášky? Neprožili jsme druhou světovou válku a „studenou válku“? Stovky dalších válek po celém světě, Korejskou válku, hroznou Vietnamskou válku, nesčetné hrůzy občanských válek, především v Africe a v poslední době i krutou válku v Iráku? A nejsme svědky trvalého konfliktu na Blízkém Východě, s ohniskem v Izraeli, který svět opět uvádí na pokraj propasti, nehrozí již opět nebezpečí třetí světové, pustošivé války, která by byla nepochybně podstatně horší, než první dvě? (V politických kruzích v USA se v roce 2007 ve spojitosti s Iránskou krizí mluvilo dokonce o „čtvrté světové válce“.)

Rudolf Steiner se snažil od roku 1919, rok od skončení velké katastrofy, jíž byla první světová válka, lidi v Evropě vyburcovat svojí vizí „trojího členění sociálního organizmu“, chtěl názorně předvést, co se musí změnit. Bohužel marně. Dnes, na počátku 21. století jsme konfrontováni se srovnatelnou situací. Budeme i tentokrát zavírat oči před nebezpečími a jejich příčinami? Vydáme se i tentokrát nesprávnou cestou a opět mineme cestu k možnému řešení - zapojení ducha - jíž naznačil Steiner? V téže přednášce Steiner dále uvedl:

Můžete vytvořit bezpočet ideálů v tom či onom oboru, do zemdení můžete mluvit o jednotlivých požadavcích, jež vznášá ta či ona skupinka lidí, můžete mluvit ve víře, že se pro splnění naléhavých požadavků ve prospěch budoucnosti lidstva ještě něco udělá - vše bude marné, nevzejde-li zásadní proměna z nitra lidských duší: ze způsobu myšlení o vztahu tohoto světa ke světu duchovnímu. Jestliže se tohle nenaučíme, jestliže nezačneme myslet jiným způsobem, přijde na Evropu morální potopa!

194, 14.12.1919

Jinými slovy to stručně znamená, že chceme-li *odvrátit* „morální potopu světa“, musíme akceptovat existenci duchovního světa a musíme se k němu *přiklonit*.

Ve Wikipedii se dočteme, že Steiner byl „duchovní vědec“. Co to, proboha, má

být? Již jsem uvedl: *Vědec duchovní vědy* ve smyslu *badatele* obsáhle činného v duchovním světě musí být VĚDEC DUCHOVNÍ VĚDY a musí být schopen exaktního pozorování v duchovním světě. Jedním z oněch pozoruhodných lidí byl i Rudolf Steiner, vydal se na nesnadnou, často strastiplnou životní cestu a díky dlouhému a tvrdému učení se mu podařilo otevřít duchovní zrak a mohl tudíž nahlédnout do duchovního světa. Rudolf Steiner odvozoval své poznatky z duchovních vidění, ze schopnosti, které se u něho projevíly již v dětství. Duchovní svět znal stejně důvěrně jako materiální, zpočátku dokonce snad i lépe. Zít s tím, bylo tehdy obtížnější než dnes, neboť veřejnost nevěděla, co si má s podobným nadáním počít. Dnes vidáme lidi se zvláštním, „nadpozemským“ talentem dokonce v televizi a pomalu si na to zvykáme. Na co? Na představu existence duchovního světa!

Jak se to dá nejlépe znázornit? Na začátku jsem navrhl jednu možnost znázornění, jeden obraz a uvedu další. Pokuste se představit si vzduchovou bublinu v oceánu, neboť každý z nás se svým tělem, fyzickým tělem, rovná jedné vzduchové bublině v obrovském moři, v oceánu duchovního života. Nebo — možná ještě výstižněji: Představte si ponorku, své vlastní tělo jako ponorku, křižující širým oceánem, ovšem jen po určité omezenou dobu, protože jednou opět vystoupíme. Vlastní život se neodehrává v ponorce. Ani oceán není vlastní život a nesetrváme v něm; i oceán opět opustíme. Jej obklopuje vzduchová bublina. A tato vzduchová bublina, naše atmosféra, je v objetí vakua.

Tak si můžeme z duchovního pohledu představit náš tělesný život. Obklopují nás různé duchovní „sféry“ (sféra je odvozena od řeckého slova *sphaira*, „koule“), podobně jako oceán obklopuje ponorku, obklopuje atmosféra oceán a nakonec vesmír obklopuje atmosféru. Tyto různé sféry jsou i sféry naznačených duchovních hierarchií. Naplňují nás stejně jako vzduch naplňuje naše tělo.

Náhled do okolních, nás obklopujících světů, je schopnost věštit. V dávných dobách bývali lidé s podobným nadáním označováni jako „zasvěcení“. I oni předávali svá vidění světu — v podobě ság, legend a pohádek. Tehdy své poznatky nemohli popsat stručně a jasně, tehdejší lidé ještě neměli dostatek porozumění a znalostí a duchovní svět proto nemohli pochopit. Rázem se to změnilo až s velkým rozmachem věd. Doba vypsela a o znalosti o duchovním světě, duchu a duchovních bytostech se mohli podělit se všemi lidmi. A úkolem

Rudolfa Steinera bylo zpřístupnit tyto znalosti lidem, uvést je do světa takovým způsobem, aby je všichni moderní lidé duchovně pochopili a využili ku prospěchu svému i ku blahu světa.

Samozřejmě bylo i mnoho lidí, kteří křičeli: „Takový nesmysl, duchovní svět!“ Proč si však někteří lidé myslí, že mají právo stavět svůj vlastní názor, materialistický pohled na svět, nad pohled duchovní?

V jedné zajímavé astrologické knize uvádí autor na Steinerovu adresu kritickou poznámku:

„Steiner mne nenadchl.“

Vydáme-li se hledat pravdu, je důležité, zda nás pravda *nadchne*? Zda je nám příjemná? Ne, protože pravda existuje nezávisle na nás! Zda nás určitá věc *nadchne*, nemá nic společného s její hodnotou, s pravdou, skrytou v ní. Uvědomte si kolik lidí nikdy nenadchla matematika, pro kolik lidí byla ve škole „matika“ odstrašujícím předmětem a čistým děsem! Co to však vypovídá o hodnotě matematiky, základu veškeré naší moderní techniky?

My, vy i já, jsme lidé. Je to něco úchvatného, cosi vznešeného a povznášejícího, je to báječné, protože jsme božští. Velké mystérium našeho života je Bůh. Bůh se v nás stal člověkem a my jsme na cestě, na níž z nás lidí Bůh opět povstane. LIDSKÉ BYTÍ je proto rovněž velkou výzvou, neboť se nejedná o nic menšího, než o naši vlastní SVOBODU. Jsme povoláni být svobodnými stvořiteli.

Volnost a svoboda jsou předně náš nejvyšší majetek, neboť jen díky nim se může plně rozvinout *láska* v nás. Tajemství lásky spočívá v tom, že si ji můžeme svobodně zvolit. Neboť co by byla pravá, opravdová láska, kdyby nevyrůstala ze svobodného rozhodnutí? Instinkt a odpovídající chování v páru se projevuje i u zvířat. Lidské bytí je proto zejména svoboda.

Existují lidé a (zájmové) skupiny, které si lidskou svobodu ani trochu nepřejí a snaží se proto všemi prostředky — hlavně strachem, mocí, lži a podobnými manipulacemi — naši svobodu omezovat a bránit nám v lásce. Co nás před nimi ochrání? Co pomáhá proti strachu a lži, proti nemoci a depresi? Ze všeho nejvíce poznání a z ní pocházející svoboda a láska!

„POZNÁNÍ je největší léčitel, nevědomost je příčinou všech problémů“, říká jedno staré indické přísloví.

Jsou lidé, kteří za svůj jediný životní úkol považují pomoc lidem při rozvíjení osobní velikosti SEBEPOZNÁNÍM. Slouží lidstvu. Říkáme jim *zasvěcení*. Protože

chtějí pomáhat zbytku lidstva nalézat lidskou svobodu, sebeurčení, potírají je všichni ti, kteří chtějí těžit z uniformity a z lidské závislosti. V této knize se snažím stručně shrnout nejdůležitější poznatky oněch „věstců“ a „pomocníků“, nebo alespoň ukázat cestu pozorným čtenářkám a čtenářům.

Proto je SEBEPOZNÁNÍ oním velkým cílem. Jen sebezpoznaní nás může osvobodit a uzdravit tělo i ducha, od (školního) lékařství bychom se nedočkali ani volnosti, ani uzdravení těla a ducha. Avšak kdo z nás o to opravdu vážně usiluje? Dosazení sebezpoznaní přece předpokládá opravdové úsilí a snahu poznat PRAVDU.

PRAVDA je jednou z největších hodnot lidského bytí. Proto jsem napsal tuto knihu a věnuji ji všem, kteří mají ve svém nitru touhu po poznání a pravdě, všem, kteří se chtějí osvobodit od omylů a zaslepujících předsudků.

Vědění v této knize pojednává o divu a velikosti našeho lidského bytí. Je to vědění, které především Rudolf Steiner, velký evropský věstec počátku 20. století, předal lidstvu v nové podobě.

Tomuto muži jsme zavázáni nekonečnými díky a navzdory tomu je tento evropský duch, s prominutím, stále nedostatečně oceňován. Do veřejného nebe povznášíme raději přírodovědce a jiné „objektivní“ badatele, protože nám přinášejí nové (a mnohdy „bláznivé“) pohledy na hmotu.

Většina mocných tohoto světa se snaží odpírat nám lidem svobodu. Neříká nám to i náš rozum? Je proto zcela pochopitelné a logické, že mocní využívají své postavení k udržení moci a podniknou všechno, abychom zůstali závislí. A ze stejného důvodu nás chtějí držet co nejdál od poznatků svobodných duchů. Proto proti lidem svobodného ducha bez ustání bojují. Na podhoubí více či méně zdařilé manipulace vyrůstají a bují nesčetné předsudky. Chceme-li se jich zbavit a chceme-li se skutečně osvobodit, musí být snaha vymanit se z podobných úkladů naší nejnítějnější touhou a posláním.

Mocenských prostředků je více. Patří mezi ně především peníze a jimi vyvolávaná závislost. Avšak náš duch a srdce jsou mimo jejich dosah. Nikdo nám nemůže vzít svobodného ducha a schopnost milovat! Obojí si však musíme napřed vydobýt. A k tomuto cíli vede jediná cesta: cesta pravdy.

Rudolf Steiner mluvil velmi často o velkém nebezpečí, pocházejícím z materializmu. A D U CHOVNI VEDA naší doby, například Lazarev, toto nebezpečí popisují po své stránce. Je proto načase, abychom světovou situaci začali konečně brát vážně!

„Lidstvo se velmi vzdálilo od svých pravěkých duchovních pramenů. Dnes se

podobá lodi, jež nabírá vodu a má poškozený motor, jejíž posádka je rozhádaná a nevelí jí kapitán. Někteří členové posádky to již pochopili, snaží se loď opravit a vyzývají k usmíření. Avšak největší neštěstí — které si dosud nikdo neuvědomuje — tkví v tom, že loď pluje na útesy a beze změny kurzu je marná oprava motoru a nezachrání se ani loď, ani posádka.

Lidstvo stojí před jedním velikým nebezpečím, mnohem větším než je atomové nebezpečí — před nebezpečím duchovního rozkladu. Nejhorší jsou ztráty, které nepociťujeme a nevšímáme si jich, protože sestup začíná na úrovni ducha a teprve poté zachvacuje i tělo. Tento proces dosahuje v současné době již kritického stavu, neboť náš dnešní duch bude zítra a pozítří tělem našich dětí a vnuků. Ergo, čím horší je stav našeho ducha dnes, tím horší bude zdravotní stav - po stránce duchovní i tělesné — našich potomků. Výsledky mého studia struktur biopolí lidstva vzbuzují obavy.“

Tímto krátkým expozé jsem chtěl, vážení čtenáři, poukázat na společensko-politický význam Steinerova díla. Asi si položíte otázku, v čem spočívá jeho význam pro váš osobní život. Přesně to mám na srdci: Snažím se vám ukázat, že žijete velký život a že veškeré vědění a všechny metody sloužící k dosažení krátkodobého úspěchu v malém životě mají jen nepatrnou hodnotu pro váš velký život, pro váš skutečný ŽIVOT! Steinerovo dílo slouží vaší duši, vašemu velkému životu. Bezpočet „knih a rádců“ slibuje bohatství, partnera, úspěch, moc či slávu, ale co vypovídají o nás samých, naší skutečné povaze? Že mají knihy a filmy o „objednávkách do kosmu, nebo „*The Secret*“ takový masový úspěch dokonce i u lidí usilujících o spirituální život ukazuje jenom jediné, jak úzkostlivě lpíme na svém egu. Podobné způsoby vidění světa, zaměřené na krátkodobé cíle a úspěchy, jsou jen překážkou ve snaze pohlédnout na náš opravdový život. Duchy působící v tomto životě zanedlouho poznáme a je proto na čase, abychom konečně prohlédli! Znamená to, že musíme prohlédnout i souvislosti, protože jinak by převážná většina lidí zůstala pouhou hračkou na hřišti mocných a nikdy by nezískala svobodu. V tom tkví velké nebezpečí, ohrožující nejen nás jako jednotlivce, ale i celé lidstvo, jak jsme si právě ukázali. Jako lidstvo vyrůstáme společně a nezasadíme-li se o to, aby byli šťastní i naši bližní, bude stále méně i individuálního štěstí.

Alex Burkart